

**LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBO KODEKSO 134 STRAIPSNIO IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS LIGOS IR MOTINYSTĖS SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR.
IX-110 22 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Šiuo metu Lietuvos Respublikos darbo kodekso nuostatuose (toliau – Darbo kodeksas) numatyta, kad pagal šeimos pasirinkimą, atostogos vaikui prižiūrėti, iki vaikui sukanka treji metai gali būti suteikiamos motinai (įmotei), tėvui (įtėviui), senelei, seneliui arba kitiems giminaičiams, faktiškai auginantiesiems vaiką, taip pat darbuotojui, paskirtam vaiko globėju. Galiojančiame Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme Nr. IX-110 (toliau – Įstatymas) įteisintos nuostatos, derinančios darbo ir vaiko priežiūros pareigas, vyrų ir moterų lygybę dėl galimybių darbo rinkoje. Teisę gauti vaiko priežiūros išmoką turi vienas iš tėvų (įtėvių) ar globėjas, ar nustatytas sąlygas atitinkantis vienas iš vaiko senelių. Pasitaiko atvejų, kai vaiko tėvai turėjo tik globėjus, kuriems pagal Darbo kodekso nuostatas negali būti suteiktos atostogos vaikui prižiūrėti ir pagal Įstatymo nuostatas jiems nėra galimybės gauti vaiko priežiūros išmoką. Esant tokiems atvejams, tėvai praranda galimybę anksčiau grįžti į darbo rinką, pažeidžiamas lygiavertiškumo principas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, parengtas Lietuvos Respublikos darbo kodekso 134 straipsnio ir Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 22 straipsnio pakeitimo įstatymo projektai.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projekto rengimą inicijavo ir jį parengė Seimo narės Guoda Burokienė, Aušrinė Norkienė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Darbo kodekso 134 straipsnio 1 dalyje įteisinta, kad pagal šeimos pasirinkimą motinai (įmotei), tėvui (įtėviui), senelei, seneliui arba kitiems giminaičiams, faktiškai auginantiesiems vaiką, taip pat darbuotojui, paskirtam vaiko globėju, suteikiamos atostogos vaikui prižiūrėti, iki vaikui sukanka treji metai.

2. *Įstatymo 22 straipsnio*, 1 dalyje nustatyta, kad teisę gauti vaiko priežiūros išmoką turi vienas iš tėvų (įtėvių) ar globėjas, ar šio straipsnio 6 dalyje nustatytas sąlygas atitinkantis vienas iš vaiko senelių, kuris:

1) yra apdraustas motinystės socialiniu draudimu, išskyrus atvejus, nustatytus šio straipsnio 10, 11 ir 12 dalyse;

2) įstatymų nustatyta tvarka išėjęs jam suteiktų vaiko priežiūros atostogų, išskyrus atvejus, kai vaiko priežiūros atostogos nutraukiamos dėl grįžimo į darbą ar tarnybą, taip pat atvejus, kai apdraustasis asmuo pagal šio įstatymo 5 straipsnio 4 dalį prilyginamas asmeniui, kuriam suteiktos vaiko priežiūros atostogos, ir atvejus, numatytus šio straipsnio 10 ir 11 dalyse;

3) iki pirmosios vaiko priežiūros atostogų dienos turi ne trumpesnę kaip 12 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius motinystės socialinio draudimo stažą, išskyrus šio straipsnio 7 dalyje numatytą atvejį.

Įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje, numatyta, kad vienas iš vaiko senelių turi teisę gauti vaiko priežiūros išmoką, išskyrus vaiko priežiūros išmoką, skiriamą ir mokamą vadovaujantis šio straipsnio 2 ir 3 dalimis, jeigu jis (ji) atitinka visas šias sąlygas:

1)) jis (ji) atitinka šio straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas;

2) teisę gauti vaiko priežiūros išmoką tam pačiam vaikui prižiūrėti turi bent vienas iš vaiko tėvų.

Įstatymo 22 straipsnio, 10 ir 11 dalyse nustatyta, kad vienam iš tėvų (įtėvių) ar globėjui, ar vienam iš senelių, gaunančiam vaiko priežiūros išmoką, kuriam pasibaigė darbo sutartis arba kuris buvo atleistas iš tarnybos, vaiko priežiūros išmoka mokama šio įstatymo 23 ir 24 straipsniuose nustatyta tvarka. Ši nuostata taip pat taikoma skiriant vaiko priežiūros išmoką, jeigu teisė ją gauti atsirado prieš tai gimusio, globojamo ar įvaikinto vaiko auginimo iki 3 metų laikotarpiu. Vienam iš tėvų (įtėvių) ar globėjui, ar vienam iš senelių, turinčiam šio straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodytą motinystės socialinio draudimo stažą, kuriam pasibaigė darbo sutartis arba kuris buvo atleistas iš tarnybos ir dėl to negavo vaiko priežiūros atostogų, vaiko priežiūros išmoka mokama šio įstatymo 23 ir 24 straipsniuose nustatyta tvarka. Ši nuostata taip pat taikoma skiriant vaiko priežiūros išmoką, jeigu teisė ją gauti atsirado prieš tai gimusio, globojamo ar įvaikinto vaiko auginimo iki 3 metų laikotarpiu.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektais siūloma:

Įteisinti, kad atostogos vaikui prižiūrėti būtų suteiktos ir vaiko tėvų globėjams mokant jiems vaiko priežiūros išmoką.

Pritarus siūlomiems pakeitimams, teisę gauti vaiko priežiūros išmoką įgytų seneliai arba vaiko tėvų globėjai.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto

Įstatymo projekto pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma. Numatomos teigiamos teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 punkte.

6. Kokią įtaką priimtas Įstatymo projektas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip Įstatymo projekto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai

Priimtas įstatymas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir verslo plėtrai neturės.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo projekto inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymus, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir Įstatymo projekto sąvokų bei jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte naujų sąvokų nepateikiama, galiojančios sąvokos nekeičiamos.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentų nuostatas.

12. Įstatymo projektui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir terminai

Nėra.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks Įstatymo projektui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Preliminaraus valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų poreikio Įstatymo projektu teikiamiems siūlymams įgyvendinti neįmanoma apskaičiuoti, nes negalime įvertinti, koks bus galimų gavėjų skaičius.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai, rekomendacijos ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, specialistų vertinimų negauta, viešosios konsultacijos nevykdytos.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

„Vaiko tėvų globėjai“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.